

BOJAR (60) *sb m*

bojar (58), **bojarz** (2); bojar : bojarz *StryjKron* (23 : 2).

o jasne; a jasne we wszystkich formach (w tym 2 r. błędne znakowanie) z wyjątkiem G i A *pl* bojår.
sg N bojar (1). \diamond *pl* N bojarowie (9), bojare (2), bojarze (1), bojarzy (1) *BierEz*; -owie *MiechGlab*,
LibLeg (2), *BielKron*, *SarnStat* (4); bojarowie : bojare : bojarze *StryjKron* (1 : 2 : 1). \diamond G bojarów (11),
bojår (6); -ów *MiechGlab*, *BielKron* (2), *SarnStat* (2); bojarów : bojår *LibLeg* (2 : 1), *StryjKron* (4 : 5);
-ów (2), -(o)w (9). \diamond D bojar(o)m (3). \diamond A bojary (8), bojår (2); bojår *LibLeg*; bojary : bojår *StryjKron*
(2 : 1). \diamond I bojary (15), bojarami (1); -y :-ami *StryjKron* (7 : 1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVIII w.

1. W *Wielkim Księstwie Moskiewskim i Litewskim, w Mołdawii i na Wołoszczyźnie: szlachcic, rycerz posiadający dobra ziemskie* (55) : *LibLeg* 6/160v, 7/11, 10/95, 11/156v; *Názáiuthrz weszli do obozu nieprzyjacielskiego/ [...] więźniow co przednieyfzych dofyć poimáli/ [...] pánow przednieyfzych y z dworzány fiedmnaście rády iego obecney s pópolithymi boiary o dwáthyfiacă* *BielKron* 412, 397, 412, 428; *StryjKron* 140, 175, 235, 421 (13); *Paprup* B4.

W charakterystycznych połączeniach: bojar kijowski, litewski (ziem litewskich) (7), mołdawski (ziemie mołdawskiej) (4), moskiewski, ruski (7), smoleński, wołoski.

Zestawienie: »bojar radny« = uczestnik rady książęcej: a navyanthfzą mocnoŃcz y poczwyerdzenye themv wfisthkyemu vyffey pyfflanemv naŃzą pyeczancz vyanthfzą y pyeczanczy Boyar naŃzych Radnych kaŃzalyfzmy zawyefzicz *LibLeg* 6/160v.

Szeregi: »bojarowie a lud rycerski; rycerstwo i bojarowie« (1 : 1): WfzakoŃz boiary á lud rycirfki kaŃdego z ofobna krzcono *MiechGlab* 87; *StryjKron* 421.

»bojarowie, (i, albo) szlachta; szlachta i bojarowie« (3 : 2): *I wzialifmy wyelmoznego pana Stephana y sinow iego y boiar y slyachtą ie⁸⁰ y ziemyą moldawską wdobrim myrze y wpokoyu y wdobre sasieczthwo.* *LibLeg* 6/78, 6/79, 158v; *Dla ktorego vporu ná tey woynie od Polakow práwie byli zgruntu wygládzeni/ zwłafzczá Boiáre álbo Sláchtá* *StryjKron* 340, 712.

»książęta, (a, i) bojarowie« (3): *MiechGlab* 4, 5; *chcemy áby obowiáfki zprzymierzenia [...] miedzy MiŃtrzem [...] Szláchtą/ MieŃczány y poddánemi ich z Książęciem BoleŃławem ábo Swidrygałem/ Książęty/ Boiary/ y podánemi Ziem Litewfkich/ Zmudzkich/ RuŃkich vczynioné/ áby były nikkzemné/ prózné/ y wniwccz obrócono* *SarnStat* 1069.

»panowie (przełózeni), (i, a) bojarowie; bojarowie albo panowie« (10 : 1): *MiechGlab* 6; *fkoro Narimuntowi wielkiemu Xiędzu fwoiemu Pánowie y Boiárze Litewfcy/ y Zmodźficy oftátnią czeŃć y poŃługę pogrzebu [...] odpráwili/ ziecháli fie do Kiernowá* *StryjKron* 360; *Z ktorych Herbow/ y Kleintow przerzeceni Sláhcici/ Pánowie/ y Boiárowie Ziem Litewfkich od tego czáfłu y ná potym niechay fię wefelą* *StryjKron* 542, 123, 170, 345 [2 r.], 662, 772; *Ná co Pánowie/ Przełózeni/ Boiárowie Ziem Litewfkich przerzeczonych przyŃięgę iuŃ nam vczynili* *SarnStat* 988, 991.

»panowie rada nasza i bojarowie (poddani)« (3): *Panowye rada naŃza dvchowna y swieczka y Boyarowie przisygamy milemv bogv* *LibLeg* 6/158v, 6/160v, 7/11.

»panowie, szlachta (przełózeni), (i) bojarowie; szlachta, panowie i bojarowie; szlachta, bojarowie, pánowie (obywatele)« (5 : 1 : 1): *LibLeg* 6/78, 158v; *iáko prawdŃiwy Pan zá wolą Pánów/ Szláchty/*

Boiárow [*Boiarorum JanStat* 744] y zwoleniém/ przyłączywízy ie przerzeczonému Królestwu Polfkiému powtóre wćielamy/ y prawie wwnętrzności kładziemy *SarnStat* 987, 987 [2 r.], 999.

»pospolstwo i bojarowie«: w ten czas roftyrki były wielkie/ [...] miedzy Synem iego Wafilem/ y Wnukiem Dimitrem/ [...] y miedzy infzym poľpolftwem y Boiáry Moľkiewfkimi *StryjKron* 697.

»wojewoda i bojar«: Woiewod y sBoiárow zacnych bárdzo wiele krom pobitych ná plácu w więzienie pobrano *StryjKron* 782.

2. *Na Litwie i Rusi jedna z kategorii ludności osobiście wolnej obowiązanej do służby wojskowej i posług zwłaszcza kurierskich (3) :*

Zestawienie: »bojar putny« (3): A Boiárowie ich putni/ ktorzy woynę łłużą/ po grofzu podymnégo pláćić máią *SarnStat* 1060; y Stároftá żaden Exekuciiéy czynić nie ma/ wymuiąe od tych wolności Boiáry putné/ ktorzy z listámi Stároft y Dzierzáwieć [!] náłzych iéżdźáli/ y teraz ieżdźą *SarnStat* 1199, 1189.

3. *Wielki pan, magnat (2) :* Z tąd boiarzy by wzor bráli/ Izby głupie nie biegáli: Bowiem ktorzy mężnie trwáią/ Rzadko bitwę przegrawáią *BierEz* O4; Dzierzáwcá. Známienity Pan. Boiár. Heros. *Calag* 269a.

Synonimy: 1. *pan, rycerz, szlachcic.*

Cf **BOJARCA, BOJARZYN**